

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARN-UNGA-SAMHÄLLE

**Examensarbete i Barndom och lärande
15 högskolepoäng**

**”Hungern är den bästa kryddan”
Pedagogers förhållningssätt till barn med ätovilja.**

**”Hunger is the best spice”
”Preschool Teachers’ Approach to Children who are Fussy Eaters”**

Agneta Bülow

Anna Lindell Bolin

Förord

Vårt examensarbete har varit oerhört givande då vi valt att undersöka pedagogers förhållningssätt under måltiderna gentemot barnen i förskolan. Vi har utgått från ett ämne som vi båda är intresserade av. Med denna undersökning har vi skapat en förståelse för pedagogers förhållningssätt ute i verksamheten under en måltidssituation, samt vilken syn de har på matvanorna i förskolan. Det har varit en mycket arbetsam och intensiv period i våra liv, då vi tillsammans gått igenom en komplicerad skriv- och forskningsprocess. Studien har bidragit till att vi anser oss ha fått ytterligare en bra grund att stå på inför vårt kommande uppdrag som behöriga förskollärare. För oss har det inneburit att vi har implementerat vår nyvunna kunskap i våra respektive verksamheter, och vi upplever att vi har bidragit till ytterligare undersökningar och infallsvinklar i ämnet.

Vi vill rikta vårt speciella tack till våra familjer som stöttat oss i vår skrivprocess, samt vår handledare Morten Timmerman Korsgaard. Vårt empiriska studiematerial har vi samlat in var för sig av den anledningen att vi valt att intervjua förskollärare i olika områden för att eventuellt få fram olika resultat beroende på det undersökta området. Vi har utfört deltagande matobservationer på våra respektive förskolor. Vi har även transkriberat våra intervjuer för att senare enskilt sammanfatta alla de resultat som framkommit och som vi anser har en relevans för vår studie. Vi har valt att dela upp arbetet mellan oss för att få en tydlig struktur, där vi kommit överens om datum då vi skulle vara klara med vårt personliga bidrag till texten. Vi kan exempelvis nämna att Agneta som är bättre på danska har fått översätta Larsens rapport (2007). Därefter har Anna hjälpt till med att formulera om texten. Sedan har vi sammanställt allting genom att vi noggrant diskuterat samt argumenterat oss fram till vårt slutgiltiga resultat i vårt examensarbete.

Abstract

Syftet med denna studie baserar sig på ett intresse för den pedagogiska måltiden i förskolan. Det som genomsyrar hela vår studie är pedagogernas förhållningssätt, att yrkesgruppen ska agera goda förebilder till skapandet av goda matvanor i förskolan. Detta kan också bidra till att barnen blir mer intresserade av att provsmaka den mat som serveras. Syftet med denna empiriska studie är att undersöka pedagogers förhållningssätt till barn med ätovilja vid måltider och diskuterar hur detta kan tänkas påverka barnen. I studien använder vi oss av en kvalitativ metod. Som grund används tidigare forskning av Hanna Sepp som i sin rapport kritiserar förskollärautbildningen att det inte finns tillräckligt med kurser inom ämnet vad måltidspedagogik innebär ute i verksamheten (2013, s.7). Studien utgår från Deweys, Fröbels, och Vygotskijs teorier för att analysera vår empiri som består av deltagande barnobservationer samt intervjuer av pedagoger. Resultatet visar att våra intervjuade pedagoger känner att de vill ha mer tid avsatt till diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att måltiden är pedagogisk. De anser att deras livserfarenheter påverkar deras agerande samt skapar ett avtryck i verksamheten, detta kan upplevas både positivt och negativt. I barnobservationerna såg vi klart och tydligt hur pedagogens förhållningssätt skapar olika förutsättningar för att kunna bemöta barnen med ätovilja på ett professionellt sätt. Något som vi också poängterar starkt i vår studie är förmågan att genom diskussioner ha en förmåga att kunna ändra sitt arbetssätt inom arbetslaget. Om man sätter på sig nya glasögon, bidrar de till utveckling av olika lärprocesser i förhållande till barnen ute i verksamheterna.

Nyckelord: Pedagogisk måltid, pedagogiskt förhållningssätt, ätovilja, sociokulturellt perspektiv, makt.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar.....	6
Centrala begrepp.....	6
Metod och urval.....	7
Kvalitativ undersökningsmetod.....	7
Observationer	7
Intervjuer	7
Genomförande	8
Teorier	9
John Dewey	9
Friedrich Fröbel.....	10
Lev Vygotskij.....	10
Tidigare forskning	11
Pedagogisk måltid	12
Resultat och analys.....	15
Matobservationer studie 1	15
Matobservationer studie 2	16
Sammanfattning av observationer i studie 1 och 2.....	17
Intervjuer studie 3.....	18
Intervjuer studie 4.....	20
Sammanfattning av intervjuer i studie 3 och 4	22
Pedagogiskt förhållningssätt.....	24
Pedagogiska samtalsämnen	25
Diskussion	26
Metoddiskussion.....	26
Resultatdiskussion.....	27
Yrkesrelevans	29
Vidare forskning.....	29
Referenslista	30
Bilaga 1	32
Bilaga 2	33
Bilaga 3	35

Inledning

En bakomliggande orsak till denna studie bygger på en egen erfarenhet beträffande ätovilja där tankarna väckts om personliga erfarenheter påverkar det professionella pedagogiska förhållningssättet gentemot barnen i förskolan. Intresset för att studera den pedagogiska måltiden väcktes då ett barn gav denna teckning till en av oss. "När man äter utomhus, så kommer kråkan, där finns citrondricka, fisk och korv med bröd på tallrikarna". Citatet klargör barnets tankar om hur hen vill att måltiden i förskolan ska se ut. Vår studie baserar sig på tidigare forskning från Hanna Sepp som i sin forskningsrapport hävdar att det finns för lite forskning om vad måltidspedagogik innebär (2013, s. 7). Vår uppfattning är att den pedagogiska måltiden bör sättas i relation till pedagogers förhållningssätt, detta har relevans för vår undersökning. Pedagoger ska vara goda förebilder, och sträva efter att varje barn vill provsmaka maten som serveras på förskolan. Vi menar också att ordet pedagogisk måltid inte behöver innebära att den per automatik blir pedagogisk. Vidare vill vi framhäva vikten av pedagogens förhållningssätt. Corsaro menar att vuxna oftast vill forma barnen och förhindra att de egenskaper som de inte gillar hos sig själv ska implementeras i barnen. Ofta lägger pedagogen stor vikt vid hur hen vill att barnet ska bli i framtiden, risken är att detta kan göra hen förblindad för hur barnen hanteras i nutid. Vi ska vara medvetna om att dagens barn utgör vår framtid (2015, s. 368). I *Läroplan för förskolan Lpfö 98* (2016) står det "Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov" (Lpfö98/2016, s. 5). Detta citat är det enda som vi hittat från styrdokumentet som behandlar måltiden. Ett välbefinnande hos barnen innebär att de har fått alla sina behov tillgodosedda. Pedagogens omsorg innebär att uppmuntra och se till att miljön vid måltiderna blir trivsamt, samt leder till att de barn som befinner sig i ätovilja, glömmer bort detta.

Tar alla pedagoger hänsyn till den enskilda individens behov? Vid intervjuer av olika pedagoger har det framkommit att mer tid till fler diskussioner i arbetslagen efterlyses.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna empiriska studie är att undersöka pedagogers förhållningssätt till barn med ätovilja vid måltider och diskutera hur detta kan tänkas påverka barnen. Pedagogers förhållningssätt är ett yrkesrelevant ämne ute i verksamheterna. Enligt Hillén innebär ett identifierat problem någonting som har ett behov av att åtgärdas, genom ett förändrat tillvägagångssätt (2013, s. 81). I vårt styrdokument kan man läsa att ”Förskolan ska främja lärandet, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget om innebörden i begreppen kunskap och lärande” (Lpfö98/16, s. 6). Förskolan är en arena för barn och pedagoger där kunskapsinhämtning och lärande ständigt pågår i alla rutinsituationer där även måltider inräknas.

Vi har utifrån ovanstående syfte valt att arbeta med följande frågeställningar:

- Vad gör pedagoger för att underlätta vid ätovilja?
- Vilken syn har pedagoger på den pedagogiska måltiden?

Centrala begrepp

Avsnittet preciserar de begrepp som vi kommer att använda oss av i vår studie.

Ordet *ätovilja* är ett ord som används genomgående under hela studien, av den anledningen att Karlsson (2017) rekommenderar det istället för ordet *matvägran* som kan tolkas som trots från barnets sida, eller att det är en maktkamp mellan föräldrar och barn. Hon menar att ett barn alltid gör sitt bästa.

Begreppet den *pedagogiska måltiden* som används ofta i uppsatsen, hittar vi ingen tydlig förklaring för. Men ordet *pedagogisk* betyder enligt Wikipedias uppslagsverk (2017) en utarbetad metod för att behandla barn korrekt. Om man istället använder begreppet *måltidspedagogik* förklaras det enligt Livsmedelverkets tidskrift *Bra måltider i förskolan* (2016, s.13) som ett nytt begrepp vilket innefattar att integrera mat och måltider i det pedagogiska arbetet.

Metod och urval

Nedan följer en beskrivning på vårt tillvägagångssätt i denna empiriska studie, vilka metodval som vi använt oss av samt hur vi valt att genomföra vårt arbete. Vi har utfört en etnografisk studie som i detta fall handlar om pedagogers förhållningssätt till barn med ätovilja. Alvehus menar att en metod handlar om hur problemet framställs men även om vilka centrala begrepp som valts ut (2013, s. 17). Centralt för studien är pedagogiken under måltiderna i verksamheten.

Kvalitativ undersökningsmetod

Vår utgångspunkt är kvalitativ metod som visar på att kunna analysera olika kategorier av sociala kontexter (Alvehus 2013, s. 21). En kvalitativ metod är relevant för vår studie eftersom syftet är att ta reda på om pedagogens förhållningssätt påverkar barn med ätovilja vid den pedagogiska måltiden. Vi anser även att en kvalitativ metod är att föredra framför en kvantitativ metod eftersom den senare är mer baserad på statistik och siffror (Alvehus, 2013, s. 21). Däremot hade en kvantitativ metod bidragit till en bredare mängd empiri om vi istället för intervjuer använt oss av enkäter. Men den kvantitativa metoden valdes bort till förmån för kvalitativ metod. Alvehus hävdar, att kvalitativ forskning bidrar till att kunna analysera olika sociala sammanhang (2013,s. 21).

Observationer

Vi har använt oss av deltagandeobservationer, där ambitionen var att observera alla barn i gruppen under en period på två månader. Därefter valde vi ut de barn som framkommer i våra observationer, baserat på ett uppvisat beteende beträffande ätovilja. Som stöd användes fältanteckningar. Johansson skriver att pedagoger som väljer att vara deltagandeobservatörer alltid påverkar de sammanhang som de befinner sig i för att utföra sin studie. Att vara närvarande och erbjuda en närhet är en förutsättning för att forskaren ska få ett relevant material att utgå ifrån (2013, s. 40-41).

Intervjuer

Vi har även utfört ett antal kortare intervjuer med pedagoger, detta med stöd av Johansson och Karlsson som menar att det är mycket bättre med personliga intervjuer istället för att lämna ut enkäter eftersom samtalet mellan människor lättare fångar det individuella och motsägelsefulla (2013, s. 57). För tydlighetens skull har samtalen spelats in, för att kunna transkriberas ordagrant ifall det framkommer något av vikt.

Roos som skriver i ett kapitel i boken *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* menar att i en etnografisk studie måste forskaren ha som ambition att försöka förstå andra människor trots att de har andra åsikter eller framför sina idéer baserade på tidigare erfarenheter. Studien blir etnografisk om den görs över människors vardag (Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén, 2014, s. 47-48). Även Johansson och Karlsson instämmer och skriver att etnografi är ett samlingsnamn för metoder. Där gör forskaren en undersökning, i form av ett fältarbete i ett nära samarbete med personer som syftar till att kunna beskriva en kontextuell förståelse av de sammanhang som är intressanta ur ett forskningsperspektiv (2013, s. 37).

Diskussioner har lett till att ge oss nya infallsvinklar då vi har gått igenom vårt gemensamma empiriska material som vi tillsammans bearbetat, och denna faktor har gjort det möjligt för oss att komma fram till vårt resultat i analysen. Vi vill framhålla att vi har en medvetenhet om att vårt urval genom transkribering inte representerar allt insamlat material och att vårt slutresultat säkerligen kan analyseras annorlunda beroende på vilka teoretiker man använder sig av.

Genomförande

Enligt Alvehus innebär ett etiskt övervägande att forskaren av hänsyn till de deltagande måste anonymisera alla namn i arbetet, samt att skriftliga samtycken inhämtas (2013, s. 103). Vårdnadshavarna har i och med att de signerade våra samtyckesblanketter (se bilaga 2 och 3) erhållit information från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer gällande informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vid studiernas barnobservationer har samtycken till barnens medverkan insamlats och skrivits på av båda vårdnadshavarna. Under två månaders tid har vi gjort tio observationer vardera i samband med måltiderna i verksamheterna. Vi valde att utföra observationerna på våra egna förskolor. Sedan har observationerna vi bedömt som relevanta valts ut för att vara med i denna studie. Vi har gett matobservationerna namnen studie 1 och studie 2. Vi valde att intervjua sex pedagoger. Vilket innebar att vi intervjuade vars tre pedagoger i vårt rektorsområde. Deltagarna var slumpmässigt utvalda och innefattade förskollärare, specialpedagog samt Montessoripedagog och barnskötare. Samtalen spelades in, och vid transkriberingen valdes vissa svar från våra frågeställningar bort eftersom inget av relevans för studien framkom. Frågeställningarna till de intervjuade pedagogerna är skapade genom en gemensam diskussion (se bilaga 1). Där framkom att dessa frågor gav tillräckligt med underlag för vår empiriska studie. Både intervjuerna och sammanställningarna gjorde vi var för sig. Vi valde också att namnge studierna studie 3 och studie 4, eftersom vi hade ett intresse av att studera om svarsresultaten från våra olika rektorsområden skilde sig åt.

Teorier

Som teoretisk grund för vårt projekt har vi valt att utgå från Dewey, Fröbel och Vygotskij. Dessa tre teoretiker lyfter på ett bra sätt fram vikten av att lära av varandra som bland annat Vygotskij förespråkade. Dewey menade att barnen själva skulle använda sig av sitt tänkande för att utvecklas självständigt. Fröbel däremot ansåg att även de yngre barnen var kompetenta samt att deras förmågor skulle tillvaratas. Teorierna påminner om varandra genom ett påtalande av att barnen är kompetenta.

John Dewey

Lundgren som skriver ett kapitel i *Boken och pedagogerna* (Svedberg & Zaar 1998, s. 121) om professorn inom filosofi John Dewey menar att Deweys filosofi utgår från att samhällets utformning måste vila på en vetenskaplig grund. För att erhålla ny kunskap måste man våga experimentera. Grunden i Deweys filosofi baseras på en pragmatisk kunskapsuppfattning vilket innebär att allt handlande utgår från tänkandet. ”Deweys pragmatisk/instrumentalistiska filosofi kom att söka svar på frågor om hur kriterier ska utvecklas för att finna vad som är sant och har värde” (1998, s. 122). Det är detta som fick genomslag inom pedagogiken och ledde till införandet av olika begrepp som exempelvis verksamhet. Användandet av Deweys teori och tankar innebär att sätta barnet i främsta rummet genom att alltid utgå från dess tankar och behov. Beaktansvärt är att detta undervisningsätt ställer höga krav på pedagogen som ska använda sig av att prova olika metoder för att komma fram till undervisningsformen. Det är detta som gör Deweys tankar och teorier användbara inom måltidspedagogiken.

Förskolläraren ska prova sig fram och anpassa sitt förhållningssätt efter varje barn för att gynna utvecklingen och lärandet. Dewey menade att det fanns ett inbördes beroende mellan uppfostran och demokrati.

Genom att individen fostras demokratiskt, leder det till att tankeverksamheten påbörjas (1948, s. 21-22). Dewey yrkade även på vikten av ett demokratiskt samhälle som handlade om individens värde (1948, s. 33). Dewey skrev att lärarna har en tendens att invänta direktiv innan de vågar agera. Samtidigt menade han att läraren måste inneha en säkerhet i varför de agerar på ett visst sätt (1948, s. 66).

Friedrich Fröbel

Fröbel ansåg med sin pedagogik att varje barn måste få utvecklas i sin egen takt. I artikeln *Förskolans pionjärer* beskriver Fock (2010) Frøbels tankegångar på ett sätt där barnen skulle växa upp till goda medborgare och att världen på så sätt skulle bli bättre. Fröbel använde metaforen frö om barn och menade att fröet vet att det ska bli en blomma, men om man ska ”uppfostra” fröet så stör man barnets process till att utvecklas och bli till en blomma. Senare i detta resonemang lade Fröbel sin grund till den fria uppfostran. Frøbels teori inom pedagogiken var två grundprinciper, såsom självverksamhet och lek. Han ansåg att när barnen lekte var de självständiga och naturliga i sina uttrycksformer. Barnens tankar och känslor framkom tydligt i leken, som är ett verktyg och visar vägen till allt lärande. Leken hade enligt Fröbel en oerhört stor betydelse för barnens utveckling.

Fröbel poängterade starkt betydelsen av att barnen hjälpte till med vardagssysslor, som dukning och städning vilket ledde till tillägnandet av relevanta kunskaper (Granberg, 1998, s. 154). Vid måltiden på förskolan är det relevant att inkludera barnen kring hela rutinen, och låta dem hjälpa till med dukning av borden - detta baserar sig på Frøbels teori.

Lev Vygotskij

Smidt skriver att verk av Vygotskij handlade om sociohistoriskt perspektiv, exempelvis vilka värderingar eller språkbruk som används i alla sociala sammanhang. Dessa faktorer påverkar hur man blir som person (2010, s. 25). Vygotskij hade en medvetenhet om att varje år i barnets liv endast ledde till utveckling om ett kulturellt samspel ägde rum (1995, s. 17). Unikt för Vygotskij var hur han hanterade barn med särskilda behov eftersom han frågade och samtalade direkt med barnet (2010, s. 29). Han menade även att barn lär sig genom mediering vilket innebär att den vuxne måste tänka på sitt förhållningssätt eftersom barnet gör som den vuxne (s. 56). Enligt Vygotskij är alla människor kreativa. Med det menas att inneha en inneboende förmåga att kunna skapa något nytt (1995, s. 9-10). Vygotskij hade samma uppfattning som Fröbel om att leken har en stor betydelse för barnets utveckling, eftersom det är i leken som en kreativ bearbetning sker. Barnen ska kunna sortera de intryck som de varit delaktiga i för att klassificera dem och på så sätt bygger de upp en ny verklighet som uppfyller barnens egna behov (1995, s. 15).

Vi har nu gått igenom studiens teorier för att bilda en bra utgångspunkt, eftersom alla dessa tankar är användbara även i nutid. Deweys teori är användbar vid den pedagogiska måltiden då pedagogen ska vara lyhörd för barnets tankar (1948, s. 21-22). Frøbels teori om att barn ska få utvecklas i sin egen takt innebär i praktiken att vid måltiderna på förskolan ska för många tillrättavisningar undvikas (Fock, 2010). Vygotskijs teori baseras på det sociala samspelet vilket är centralt att tänka på vid måltiderna i förskolan (1995, s. 17). Pedagogens förhållningssätt samt förmåga att kunna inleda ett samtal som inkluderar alla barn är relevant. Fortsättningsvis avhandlas tidigare forskning som är intressant för studiens slutresultat. Slutligen behandla studiens resultat, analys och diskussion.

Tidigare forskning

Forskaren Hanna Sepp (2013, s. 7) kritiserar inledningsvis i sin forskningsrapport att dagens förskolläro-utbildning innehåller för få kurser som behandlar vad måltidspedagogik innebär i praktiken. Sepp skriver att den svenska staten så sent som år 1996 utformade direktiv för att måltiderna på förskolan ska inkluderas i den pedagogiska verksamheten (2013, s. 7). Sepp vidhåller att det i begreppet måltidspedagogik inte finns någon tydlig förklaring till vad ordet innebär (2013, s. 7). Detta kan sättas i relation till att när barnen dukar bordet så finns det en tydlig matematisk koppling till antalsuppfattning (Doverborg, Pramling & Samuelsson, 2013, s. 83).

Intresseväckande är att första gången begreppet pedagogisk måltid nämns i skrift är år 2007, då innebörden förklarades och togs på allvar genom en dansk rapport. Enligt Larsen Stenbaks rapport från 2007 finns det inte så mycket forskning inom måltidspedagogik. Men han poängterade en del relevanta och intressanta tankar om detta ämne. Måltiderna är en viktig del av vardagen i verksamheten för både barn och pedagoger. Måltidspedagogiken är i nuläget långt ifrån färdigutvecklad. Socialministern för familj och konsumentfrågor upprättade år 2006 bestämmelser angående mat i skolor och institutioner, något som tidigare inte existerat i Danmark. När barn och ungdomar äter sina måltider i den pedagogiska verksamheten handlar det inte bara om konsumtion och näring, utan en måltid är en planerad aktivitet med olika tidsintervaller. Detta innebär att man äter vid förutbestämda tidpunkter, oberoende av om alla berörda är hungriga samtidigt. Rapporten visar på en tydlig nedgång ifråga om gemensamma måltider i hemmen i Danmark där familjerna inte i lika stor utsträckning samlas kring matbordet. Forskningen fokuserar mestadels på högstadieselever där Larsen Stenbak undersöker effekten av att ungdomarna äter hälsosam mat dagligen (2007, s. 2).

I en artikel i tidningen *Forskning och framsteg* nr 9, 2017 redogör måltidsforskarna Persson Osowski och Mattsson Sydner för hur barn uppfattar måltiden. De har kommit fram till att centralt för måltiden är om den äts tillsammans med familjen. Forskningen visar att de flesta familjer försöker att äta tillsammans. Viktigt är att måltiden blir en trevlig glädjefylld stund med tid för det dagliga samtalet. Olsson och Waling som är docenter i kostvetenskap skriver en artikel i *Lärarnas tidning* nr 12, 2017 där de menar att den sociala kulturen glöms bort. Måltiden symboliserar både trygghet och gemenskap, men kan även uttryckas som makt och klass. De anser även att man bör uppmärksamma att skolmåltiden ska handla om mer än bara mat och näringsintag, eftersom måltiden främjar interkulturell kompetens och bidrar till social inkludering. I deras studie framgår det att så många som 30 procent av lärarna anser att det behövs en pedagogisk paus i verksamheten. Denna paus bör äga rum under barnens måltid. Detta stämmer dock inte överens med synen hos stora teoretiker som Dewey, Fröbel och Vygotskij vilka poängterade betydelsen av en social lärmiljö. Intressant är att studien även påtalar att måltiden faller in under klassen oreglerad aktivitet.

Pedagogisk måltid

Rent historiskt har måltiderna i förskolan spelat en stor roll, eftersom det var här som de lägre stående arbetarnas barn fick en ordentlig måltid (Doverberg, Pramling & Samuelsson, 2013, s. 13). Barnkrubborna som var föregångare till dagens förskola och bildades så tidigt som på mitten av 1800-talet hade med andra ord ett svagt pedagogiskt ansvar, eftersom centralt var omsorgen om barnet och vikten av att se till så att de lägre stående medborgarna med sämre ekonomisk kapacitet fick mat. Anmärkningsvärt är att 1985 hade fortfarande inte måltiderna någon förankring till att tillhöra den pedagogiska verksamheten (2013, s. 17). Av redogörelsen över tidigare forskning inom ämnet, samt historisk tillbakablick, framgår det att det inte heller i nutiden har hänt särskilt mycket med just begreppet pedagogisk måltid.

Det är även avgörande att barnen känner sig trygga, det är bra om barnet får sin bestämda plats vid matbordet eftersom det är en rutin som skapar trygghet. Detta stödjer Broberg, Hagström och Broberg som menar att det är av vikt att barnet blivit anvisad en bestämd plats samt att pedagogen är välkänd för barnet. Strukturen och rutinerna innan måltiden skapar möjlighet till samtal (2012, s. 209). Enligt Johansson och Pramling är pedagogens strategi avgörande för om barnens kompetens ska höjas. Samt att den kunskap som de ska lära ut bygger på barnets erfarenheter och upplevelser (2013, s. 87). Fennefoss och Jansen menar att måltiden tillhör en av de dagliga rutinerna på förskolan. Barnen känner igen rutinerna hemifrån, och har olika föreställningar om hur måltiden ska fungera.

Vidare jämför de måltiderna med en arena, där barnen lär sig att samtala och behärska olika tekniker. Detta leder till barnens förståelse för vad värderingar innebär. Av den anledningen lär sig barnen vilken diskurs som är önskvärd vid förskolans måltider (2009, s. 45).

Thurmann-Moe skriver om att Vygotskij hävdade att pedagogisk verksamhet innebär upprättandet av social gemenskap där barnet i samarbete med pedagogen utvecklar sin inneboende drivkraft. Detta bidrar till flera kunskapsutvecklingar hos barnen (1998, s. 135). Fennefoss och Jansson förklarar att det finns en risk att pedagoger anser att barnen inte är tillräckligt kompetenta. Av den anledningen erbjuder de sina tjänster genom att servera allt upplagt och klart vid måltiden. En annan aspekt kan vara att pedagogen inte äger kunskapen om att just måltidssituationen ingår i lärandet (2009, s. 52). Fennefoss och Jansson argumenterar för att måltiden som lärprocess i större utsträckning bör medvetandegöras och användas som stöd för att barnen ska utveckla olika kompetenser (2009, s. 52-53).

Måltidernas syfte är enligt Granberg inte enbart att ge barnen näringsriktig mat utan också att ge dem energi för att orka med förskoledagen.

Måltiden har ett pedagogiskt ändamål som glöms bort i den dagliga verksamheten, på grund av att den aktiviteten inte finns med eller är inskriven i styrdokumentet. Måltiden ska utgöra en del av den pedagogiska verksamheten. Under måltiden lär sig barnen att äta och smaka mat som de kanske är lite ovana vid (1998, s. 99-100). Bozarslan trycker på vikten för pedagogen att bemöta inte bara barnet utan även deras vårdnadshavare där de befinner sig och inte värdera efter sin egen norm eller föreställning om hur det bör vara (2010, s. 109). Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson har samma uppfattning och menar att mångfalden i samhället bör leda till att pedagogen tar i beaktande att föreställningen om hur någonting ska vara, kan skilja sig mellan olika kulturer. Först då skapas en annan medvetenhet som leder till ett överlägset förhållningsätt (2014, s. 11). Johansson och Thornberg anser också att pedagogens val och handlingar sätter sin prägel på den dagliga förskoleverksamheten (2014, s. 19).

I Skolinspektionens rapport från 2016, som visar statistiken från en fjärdedel av deras fyrtio granskade förskolor, framgår det att pedagogerna inte uppmuntrar eller stimulerar barnens förmågor att lära sig samspela med varandra. Inte heller använder pedagogerna alltid tillfällen som uppstår till att stimulera barnens nyfikenhet genom att aktivt samtala eller lyssna på deras frågeställningar.

Detta visar sig framför allt vid matsituationerna på förskolan där pedagogerna istället för att lyssna på de barn som försöker inleda ett samtal, istället agerar med tillrättavisningar eller tillsägelser. Enligt rapporten anser pedagogerna att det viktigaste vid måltiden är att det ska vara lugnt, och att barnen ska äta det som ställs fram på bordet. Samtalen från pedagogernas sida handlar i det flesta fall om uppmaningar, förslagsvis att skicka runt matskålarna, men även direkta frågor som oftast handlar om barnen tyckte om maten eller vad de har gjort under förmiddagen. Dessa samtal leder inte till att någon dialog uppstår utan blir mer en bekräftelse från den vuxnes sida.

Vi har i vår studie hittills gått igenom att vi genomgående använder oss av Deweys, Vygotskijs och Frøbels teorier då vi finner dem vara relevanta för det ena av våra två fokus för studien nämligen förhållningssätt under måltiderna. Baserat på som tidigare nämnts att man kan dra paralleller mellan dessa och koppla det till att man ska betrakta barnen som kompetenta och under ständig utveckling. Fortsättningsvis följer resultat- och analysdelen med vår empiri som inleds med observationer som därefter analyseras i en sammanfattning utifrån frågeställningen: ” Vad gör pedagoger för att underlätta vid ätovilja?” Sedan följer en sammanfattning och analys av intervjuer med syfte att besvara vår andra frågeställning: ”Vilken syn har pedagoger på den pedagogiska måltiden?”

Resultat och analys

Matobservationer studie 1

Observationen utgår från ett barn som är 18 månader gammalt.

Lunchobservation 1 den 9/8-2017 på en småbarnsavdelning med 14 barn i åldrarna 1- 4år.

Barnet har somnat innan måltiden och vaknar själv strax innan lunchen ska serveras. Hen blir placerad vid bordet i en barnstol, modell tripp trapp med bygel, samt får en hård haklapp påsatt av pedagogen. Runt bordet sitter fyra andra barn. De äldre barnen får själv lov att ta upp maten från olika skålar som står på bordet. Hens mat är dock redan upplagd. Den består av en liten portion spagetti med lite köttfärssås som är placerad i ena kanten på tallriken. Hen börjar med att smaka lite på spagettin sedan kastar barnet pastan runt omkring sig och börjar skrika. Pedagog avlägsnar haklappen, då börjar hen att äta två matskedar spagetti. Då pedagog försöker stödmata samt erbjuda dricka kniper barnet ifråga igen munnen och kastar sig bakåt och försöker samtidigt ta sig ur stolen. Pedagog förklarar att barnet får vänta en stund eftersom de andra barnen sitter och äter. Barnet börjar skrika och slänger sig från den ena till den andra sidan. Efter en liten stund får hen sin napp och sitter lugn kvar vid matbordet ytterligare några minuter utan något intresse av att röra maten. Sedan börjar hen skrika igen och blir nedlyft, och får lov att gå iväg och leka. Hen går runt båda borden och försöker ta de andra barnens bestick.

Observation 2 den 10/8-2017

I denna observation väljer en annan pedagog att väcka barnet en stund innan maten, så att hen ska hinna vakna ordentligt och även hinna leka en liten stund innan måltiden serveras. Barnet får med hjälp av pedagog själv klättra upp i stolen. Hen får ingen haklapp, och får själv lov att hjälpa till med att ta upp sin egen mat. Barnet börjar genast att äta den finfördelade fisken samt ris med händerna och använder även en sked ibland. Efter några tuggor tröttnar barnet, men sitter lugnt kvar och petar lite i maten. Hen sträcker sig efter sitt glas och dricker lite vatten. Sedan doppar hen sina händer i vattenglas.

Observation 3 den 15/8-2017

Barnet somnar precis innan maten, hen vaknar av sig själv lite senare när övriga barn i gruppen sover. Hen lyfts upp av pedagogen i en hög barnstol och blir serverad kassler.

Hen blir stödmatad under större delen av måltiden samtidigt som hen får lov att leka med en leksaksbil som hen kör fram och tillbaks över bordet. Barnet blir inte störd av några andra barn utan vid bordet sitter endast en pedagog med barnet som äter upp den mat som erbjuds.

Observation 4 den 17/8-2017

Barnet har fått en ny matplats i ett rum, där det endast finns ett litet lågt bord som är anpassat efter barnens storlek. Här sitter hen tillsammans med en pedagog och tre andra barn. Barnet har precis som tidigare observerade dagar sovit innan maten. Hen sitter fint på den låga stolen och äter upp sina köttbullar. Barnet upptäcker skålen med brunsås, och sticker snabbt ner sin sked i den. Hen smakar en gång och fnysar samt gör grimaser men fortsätter ytterligare två gånger med att upprepa proceduren. Hen tar tag i pedagogens vattenglas och dricker lite sedan kastar barnet ut det som finns kvar i glaset på golvet. Hen kliver av stolen och tillåts leka.

Matobservationer studie 2

Observationen utgår från ett barn som är 24 månader.

Observation 1 den 4/9-2017

Barnet sitter vid mellanmålet på en hög stol tillsammans med en pedagog och tre andra barn. På bordet står det påläggsburkar och smörgåsarna samt knäckebröden som pedagogen brer när barnet visat vad det vill äta. Hen väljer ost som pålägg på en smörgås. Hen provsmakar en liten bit av smörgåsen samt håller själv i den. Detta ögonblick var inte väntat. Hen är mer nyfiken på att äta smörgås. Tidigare har hen bara velat äta knäckebröd. Hen smular sönder smörgåsen och äter upp sitt pålägg först, hen äter upp hela smörgåsen men lämnar kanterna. Pedagogen visar tydligt att hon blir irriterad på barnet eftersom hen kladdar, och hen säger även att barnet ska äta upp sina kanter. Barnet dricker vatten ur en egen medtagen nappflaska. Hen har tidigare vägrat dricka ur förskolans pipmuggar.

Observation 2 den 11/9-2017

Innan maten använder sig pedagogen av bildkort som visar vilken mat som kommer att serveras. Idag serveras det pasta med biff till lunch. Maten står framdukad på bordet i skålar och pedagogen hjälper hen att lägga upp en liten portion mat. Hen börjar provsmaka pastan och biffen men rör inte de grönsaker som finns på tallriken. Hen dricker vatten ur sin nappflaska samtidigt som hen fingrar på sin napp som ligger på bordet. Hen sitter kvar och väntar men upplevs vara trött.

Sammanfattning av observationer i studie 1 och 2

Syftet med observationerna var att få fram svar på studiens fråga:

- Vad gör pedagoger för att underlätta vid ätovilja?

I ovanstående observationer har följande framkommit. I den första observationen i studie 1 framgår det att pedagogen lägger upp all mat till barnet, samt även lyfter och placerar barnet på dess plats vid bordet. I efterföljande observation är det en annan pedagog som istället låter barnet själv ta upp maten, med pedagogens hjälp. Maten var vid båda tillfällena framdukad på bordet i olika små skålar. Pedagogens yrkeserfarenhet och förhållningssätt spelar roll gällande förmågan att kunna locka barnet till att vilja provsmaka maten. Denna analys bottenar i Vygotskijs teori om det sociala samspelets betydelse för utveckling (1995, s. 17). Deweys teori om att sätta barnet i centrum genom att utgå från dess tankar och behov (1948, s. 21-22), blir synlig vid observationen i studie 1. Där visar det sig tydligt vilken pedagog som lyssnar av barnets behov. Den första pedagogen placerar barnet vid bordet i en barnstol, maten är redan upplagd på en tallrik framför barnet som får en hård haklapp påsatt. Pedagogens agerande resulterar i att barnet inte äter tillfredsställande. Detta kan sättas i relation till när en annan pedagog väljer att istället för att lyfta upp barnet i stolen, låter barnet med den vuxnes hjälp klättra upp i stolen. Någon haklapp tas inte på barnet. I denna observation får barnet själv lov att hjälpa till med att ta upp sin egen mat, vilket troligen har som effekt att barnet blir intresserad och börjar provsmaka. Vid nästa tillfälle tillåts barnet att ha en leksaksbil bredvid sig under måltiden, för att avleda uppmärksamheten samtidigt som barnet blir stödmata. Resultatet blir att barnet äter upp hela mängden erbjuden mat. Under ett annat tillfälle ser barnet skålen med brunsås, hen smakar en gång och doppar skeden vid upprepande tillfällen. Resultatet visar att en pedagogisk medvetenhet främjar barnets lust till att äta. Pedagogens förhållningssätt tyder på en medvetenhet om teorin om lekens betydelse för lärandet. Ett felaktigt förhållningssätt hade däremot troligtvis lett till ett utökat beteende gällande svårigheten att kunna få i sig en tillräcklig mängd mat.

I observationerna i studie 2 uppmärksammades det som intresseväckande att hen blev mer och mer intresserad av att dricka vatten. Detta handlar om pedagogens förhållningssätt att tillmötesgå föräldrarnas önskan om att de fick lov att ta med sig en nappflaska till barnet. Dewey menade att pedagogen måste våga prova olika metoder för att komma fram till rätt undervisningsform (1998, s. 122).

Resultatet och därmed svaret på ovanstående fråga tolkas som att en förkunskap om barns beteende vid måltiderna leder till införandet av ett annat pedagogiskt förhållningssätt. Detta leder i sin tur till att väcka barnets lust till att vilja prova maten, vilket underlättar för barn med ätovilja. I observationerna i studie 1 visas ett tydligt resultat nämligen att de barn som får lov att vara mer delaktiga vid måltiderna vilket innefattar att barnen själva får lov att i den mån det går ta och lägga upp sin mat på tallriken, leder till att barnet vill prova att äta den erbjudna maten.

Intervjuer studie 3

Här följer en sammanfattning av tre pedagogers tankar kring måltiderna i verksamheten.

De intervjuade har lite olika tankesätt hur de hanterar barn som uppvisar bristande aptit. En pedagog anser att barnen måste uppföra sig vid matbordet och inte kladda med maten. En annan förskollärare uttrycker att hon försökt att avdramatisera måltidssituationen och istället uppmuntrat barnen till att lägga upp lite mat på tallriken. Matsituationen ska vara en trevlig stund, med gemenskap där man som pedagog kan passa på att prata, det ska vara positivt. En annan pedagog tycker att man kan uppmana barnen att ta av all mat, att det finns all mat på tallriken men att man inte behöver äta av den. Vid uppvisande av ätovilja anser pedagogerna överlag att förskolan inte riktigt har kompetensen. Om det finns barn med ätovilja anser pedagogerna att arbetslaget inte är några experter på området utan det är BVC och dietist samt eventuellt psykolog som man bör kontakta. Vid frågan om pedagogerna tycker det ska vara tillåtet att äta egen medhavd mat är meningarna delade. En av pedagogerna berättar följande;

”Fruktansvärt, då är det ingen pedagogisk måltid, om man inte äter samma mat. Om exempelvis ett barn med problem bara tycker om den mat du har med dig, så ska den tvingas sitta och äta det andra”.

Detta citat tydliggör att pedagogen har en negativ inställning till att ha egen medhavd mat med sig, som äts samtidigt som barnen äter sin lunch.

På frågan om den egna livserfarenheten påverkar hur man hanterar barn i behov av stöd vid måltiderna, uttryckte en pedagog att hon kan tänka sig att man har mer förståelse för hur

barnen kan tänka. ”En människa som aldrig varit kräsen kan liksom inte förstå hur det är att vara kräsen”. Citatet visar på hur egna erfarenheter speglar förhållningssättet.

Om sina egna förhållningssätt anser pedagogerna att hur man agerar smittar av sig på barnen. De gör inte som man säger utan hur man gör saker. Diskussioner om just vad en pedagogisk måltid är saknas på grund av tidsbrist hos alla intervjuade. Pedagogerna är överens om att det ska vara glädjefyllt att sitta vid bordet. Överlag anser de att måltiden inte bara handlar om att barnen ska sitta och få i sig näring, eller om fostran att barnen ska sitta fint och uppföra sig utan det ska kännas bra för barnen.

”Att de är nöjda och belåtna och att man får barnen att prata om olika saker, att kunna se alla barnen och även ofta kan man få in lite olika bitar man kanske pratar om det som de är intresserade utav. Eller samtalar om de ska göra någonting trevligt efter dagens slut på förskolan eller vad de har gjort tidigare under dagen”.

Citatet enligt ovan tyder på att många olika samtalsämnen avhandlas under måltiden. Överlag har de intervjuade diskuterat i arbetslaget att det verkligen är ett bra tillfälle på dagen när man sitter i smågrupper vid borden att hinna se alla barnen. Bekräfta dem, prata, berätta vad man gjort under dagen. Att de då får träna sig på att återberätta att detta har hänt, vi gjorde detta. Ifråga om miljöns betydelse och påverkan under måltiden är alla pedagogerna överens om att miljön blir vad man gör den till. Samtliga försöker hålla nere ljudnivån eftersom de anser att det ingår som en del av den pedagogiska måltiden. Att tänka på att det är barnens miljö som ska vara anpassad efter barnen. Barnen är ju delaktiga att duka borden och av den anledningen känns det som att det är barnens måltid.

På frågan om pedagogerna varit med om någon omständighet där de anser att en pedagog handlat fel och eventuellt kränkt barn vid någon matsituation framkom följande: En pedagog upplevde att ett barn spydde upp sin mat, och direkt tvingades äta upp det som låg bredvid på tallriken. En annan pedagog var tvingad att tvångsmata ett barn genom att hålla om barnets nacke eftersom barnet svimmade ifall det inte fick i sig mat. Det var alltså en nödvändig åtgärd men kändes inte bra för pedagogen. En annan pedagog berättade att ett barn fick sitta kvar själv vid bordet och äta upp när övriga fick lov att gå ifrån. Barnet hade själv tagit upp portion nummer två och skulle därför äta upp den måltiden.

”En kollega på min avdelning sa till ett barn att äta upp all mat på tallriken. Det är många som vill bestämma så mycket runt maten”. Citatet speglar att det fortfarande existerar olika uppfattningar om vilket förhållningssätt som är det rätta vid en måltidssituation.

Ovanstående intervjuade pedagog hittade en massa brödkanter som var gömda bakom elementet och i blomkrukorna på en förskola. Där tvingade pedagogerna barnen att äta upp kanterna innan de fick en ny smörgås. Samma pedagog har varit med om att ett barn med ätovilja blev tvingad av en pedagog från en annan avdelning att äta upp sin potatis. Pedagogen ifråga tog inte konflikten direkt med kollegan men lät inte barnet sitta kvar vid bordet utan avbröt händelsen.

Intervjuer studie 4

I denna sammanfattning är det tre stycken yrkeserfarna pedagoger som är intervjuade angående sin pedagogiska syn på måltiderna.

Pedagogerna berättar att de försöker uppmuntra barnen att smaka lite. När man lägger upp maten på tallriken ska det bara vara lite mat som inte blandas utan varje sak för sig på tallriken. Läger pedagogerna upp maten, brukar de fråga hur mycket barnen vill ha och var på tallriken det ska placeras. De frågar ifall barnen vill ha såsen på exempelvis potatisen eller vid sidan om, eller om biffen kanske ska ligga i såsen. Pedagogerna brukar ofta försöka uppmuntra barnen att smaka lite av allt, men är eniga om att man inte kan tvinga barnen om de säger nej. Om barnen inte kan övertalas så slipper de smaka. ”Om barnen tycker om köttbullar och de redan har ätit många köttbullar försöker vi uppmuntra dem att äta potatisen”. Citatet visar på ett pedagogiskt förhållningssätt där dialogen försöker vägleda barnet till att vilja smaka på all mat.

Erfarenhet spelar roll. Dels kan det vara så att man själv har blivit tvingad som barn att äta något som man inte tycker om. Exempelvis blev en av pedagogerna tvingad att äta upp en hel tallrik med kokt torsk i skolan och efteråt kräktes denna pedagog upp allt. Det gör att hon inte tvingar någon att äta upp allt. Dels vet man med sig att en del barn kan lära sig äta vissa saker om de får möjlighet att göra det på sina villkor. En annan pedagog berättar också att hon hade haft en pojke för många år sedan som vägrade äta grönsaker.

”Då bestämde vi vuxna tillsammans med pojken att det skulle ligga en minimal grönsak på tallriken varje dag. I början låg den kvar på tallriken men plötsligt åt pojken upp grönsaken”.

I citatet vägleder pedagogen med sitt förhållningssätt barnets lust till att så småningom vilja provsmaka grönsakerna.

Pedagogerna menar också att man ska kunna sitta i lugn och ro vid bordet och prata med barnen som sitter där, både om maten som serveras, hur den ser ut, är det runda potatisar eller

klyftor, hur maten smakar, men även om andra saker som kommer upp. De försöker också alltid vara bra förebilder för barnen genom att smaka på all mat, prata med dem på ett sådant sätt att det inte blir för mycket tillsägelser utan uppmaningar istället.

Pedagogerna tror att ätovilja hos barn kan ha många olika anledningar. Vissa barn har kanske blivit tvingade att äta, och klarar inte av att äta på grund av att de har kvar känslan av hur otrevligt det var. En del barn med diagnos kan inte äta vissa saker, en del klarar inte av blöta maträtter som sås eller grytor. Andra kan inte äta blandad mat, de måste ha allt var för sig. Det har också betydelse var man sitter under måltiden, de flesta barnen har lättare att hålla fokus på maten om de sitter med ett fåtal kamrater och har en pedagog vid sidan om sig. Äter barnet väldigt lite eller inget alls måste man diskutera detta med vårdnadshavarna berättar pedagogerna. ”Man får fråga vad barnet äter där hemma och hur de äter hemma”. Med detta citat framgår det att man som pedagog vill upplysa vårdnadshavarna om att man kan erbjudas hjälp.

Pedagogerna berättar att barn äter när de är hungriga, hon har varit med om att ha haft barn som inte åt mat varken hemma eller på förskolan. Däremot drack barnet mjölk och fick välling hemma, vilket gjorde att barnet fick den näring hen behövde utan att äta. Är det så måste man hjälpas åt att minska på vätskan och uppmuntra barnen att smaka på maten vilket de oftast gör när de är hungriga. Hon anser även att en del vårdnadshavare ger barnen mellanmål stup i kvarten vilket gör att barnen inte är hungriga när huvudmålet dukas fram. Då får man hjälpas åt att minska på mellanmålen så att de är hungriga när middagen serveras. Äter barnen mycket pratar man om att det var en god mat och att man har blivit mätt, ofta säger barnen själva att de får muskler och blir starka, den som har smakat något nytt får lite extra uppmärksamhet för det. En intervjuad pedagog menade att om hon är positiv inför måltiden blir barnen oftast det också. ”Barnen känner direkt när vi pedagoger ”svajar” då börjar de också ”svaja”. I detta citat visas att medvetenhet om förhållningssätt ligger till grund för att kunna bidra till en trevlig måltidssituation.

Sammanfattning av intervjuer i studie 3 och 4

Syftet med intervjuerna är att behandla frågeställningen.

- Vilken syn har pedagoger på den pedagogiska måltiden?

I intervjuerna i studie 3 framgår att just miljön runt måltiden är viktig, att den ska vara trivsamt. Att vara medveten om, samt ta i beaktande att miljön blir vad pedagogerna gör den till. Det framgår även att en pedagog är mycket medveten om att det är barnets miljö och att den bör vara anpassad efter barnen och inte efter de vuxna. Resultatet i studien tyder på att pedagogerna är införstådda med detta eftersom det framgår tydligt i intervjuerna i studie 4 där pedagogerna är eniga och menar att de ska kunna sitta i en lugn miljö vid bordet och samtala med barnen om den mat som erbjuds, genom att beskriva exempelvis de olika formerna och färgerna men även inspirera barnen till att använda sina sinnen och bli mer medvetna om matens doft eller smak.

Barnen ska även få lov att hjälpa till och vara delaktiga att duka borden. Det framgår även i studie 4 att i en del fall så får inte barnen lov att själva lägga upp sin mat. Men pedagogerna vill även tydliggöra att om de som pedagoger lägger upp maten så brukar de fråga barnet hur mycket de vill ha och var på tallriken det ska placeras. I detta resonemang passar Fröbels tankar om att inte störa barnen genom för många tillsägelser, det vill säga fostran, utan att pedagogen anpassar sitt förhållningssätt efter barnet för att stödja dess utveckling och lärande (Granberg, 1998, s. 154). Av intervjuerna har framgått att pedagogernas svar på frågan om de anser att de är goda förebilder för barnen vid måltiderna, samt om de skulle kunna redogöra för på vilket sätt, resulterade i att de anser att som goda förebilder uppmanar man barnen till att smaka lite av varje som finns på deras tallrik. Men även tänka på att under dialogen återkoppla samtalet till att handla om vad barnen gjort tidigare under dagen. Om deras eget förhållningssätt ansåg pedagogerna att hur de agerar påverkar barnen. Av den anledningen att barnen inte alltid beter sig som pedagogerna önskar utan som pedagogerna själva utför sina handlingar. Studien visar även att pedagogerna lägger stor vikt vid att vara glada men även försöker att delta aktivt vid måltiden genom att äta samma mat som barnen. En pedagog uttrycker som nämnts i intervjuavsnittet i studie 3 följande ifall pedagogen äter egen medhavd mat samtidigt som barnen äter maten som serveras på förskolan.

”Fruktansvärt, då är det ingen pedagogisk måltid, om man inte äter samma mat. Om exempelvis ett barn med problem bara tycker om den mat du har med dig, så ska den tvingas sitta och äta det andra”.

Citatet speglar pedagogens tankar om vad det innebär att måltiden är pedagogisk. Studiens resultat angående vilka pedagogiska samtalsämnen som äger rum på förskolan visar på att verksamma pedagoger oftast försöker samtala om vad barnet har gjort tidigare under dagen. Sedan visar studien även att pedagogerna försöker göra barnen delaktiga under måltiden genom att uppmana dem till att förslagsvis skicka maten till varandra. Som tidigare nämnts pekade Skolverkets rapport ut de brister som visade på förhållningssättet hos pedagoger, att hen inte alltid bidrar till att gynna barnets språkutveckling (2016). Men samtidigt visar vår empiri på att pedagogerna ute i verksamheterna är medvetna om vikten av att försöka få igång ett samtalsämne, och relevansen av att barnen blir involverade samt lär sig att själva samtala med varandra. Granberg menade i motsats till Skolinspektionen att samtalen runt bordet ska handla om uppmaningar och även leda till att pedagogen frågar om vad som inträffat tidigare under dagen, då hjälper pedagogen barnen att återkoppla till tidigare händelser och detta gynnar språkutvecklingen (1999, s. 53). Vygotskij insåg vikten av att samtala direkt med barnet (2010, s. 29). Även intervjuerna i studie 3 visar på att samtalen ofta handlar om att lära barnen att återberätta vad som hänt under dagen. Slutresultatet och svar på frågeställningen om vilken syn pedagoger har på den pedagogiska måltiden tyder på att pedagogers syn på den pedagogiska måltiden varierar och att fler diskussioner i arbetslaget efterlyses.

En redogörelse för och analys av det insamlade empiriska materialet har gjorts. Nu följer fortsättningsvis en förklaring till varför ätovilja hos barn berör pedagoger och barnets vårdnadshavare så djupt. Den viktigaste orsaken är att man måste äta mat för att överleva, vilket gör att både vårdnadshavare och pedagoger blir oroade, speciellt om det handlar om ett litet barn som inte ännu utvecklat det verbala språket. Mat är en viktig beståndsdel för välmående, denna faktor spelar roll och har gjort barn med problem vid matsituationer till ett känsligt ämne för vårdnadshavaren. Larsen Stenbaks rapport från 2007 visar på att det inte finns så mycket forskning inom måltidspedagogik. Däremot innehåller denna empiriska studie ny forskning från bland annat Hanna Sepp som tyder på motsatsen, att man börjar få upp ögonen för relevansen av måltidspedagogiken.

Pedagogiskt förhållningssätt

I barnobservationerna har framkommit att pedagogers förhållningssätt skiljer sig markant åt, nämligen att olika pedagoger inte använder sig av samma sätt för att underlätta vid uppvisande av ätovilja hos barnet. I intervjuerna framgår att pedagogerna anser att den bakgrund och den personliga erfarenhet som de har med sig påverkar deras handlande beträffande vilken syn de har på den pedagogiska måltiden. Vilket även urskiljs i citatet från studie 3: ”En människa som aldrig varit kräsen kan liksom inte förstå hur det är att vara kräsen”. Citatet visar på hur egna erfarenheter speglar förhållningssättet, och att det påverkar hur pedagogen hanterar situationen för att underlätta vid ätovilja hos barnet.

En av våra frågeställningar är som tidigare nämnts att ta reda på vilken syn pedagoger har på den pedagogiska måltiden. Det har framkommit under intervjuerna att det fortfarande ute i verksamheterna råder oklarhet om vad det innebär att måltiden är pedagogisk. Främst saknas en avsatt tid till diskussioner i arbetslagen vilket bottnar i en lednings- och organisationsfråga. Eidevald (2011, s. 171) menar att förskollärarna hjälper barnen med olika saker under måltiderna eftersom det bidrar till att tydliggöra föreställningen om hur måltiderna fungerar. Det handlar om att fostra barnen till att ha ett trevligt nyanserat talspråk gentemot varandra när de sitter vid matbordet. Han anser även att förskolläraren ska låta barnen komma till tals och lära sig att prata med varandra utan att pedagogen ska behöva ställa en massa frågor (Eidevald, 2011, s. 171). Som tidigare nämnts har vi som teoretisk grund valt att utgå från Dewey, Fröbel och Vygotskij. Vygotskij framhåller vikten av att utveckling hos barn är beroende av att ett kulturellt samspel äger rum (1995, s. 17). Deweys teori var att barnen skulle lära sig att tänka mer självständigt. Teorin är brukbar inom måltidspedagogiken och innebär att pedagogen måste prova sig fram och anpassa sitt förhållningssätt. Dewey menade att det fanns en begränsning hos lärarna att invänta direktiv innan de vågade ingripa aktivt (1948, s. 66). Av intervjuerna framkom det att pedagogerna ifråga om sina egna förhållningssätt menar att det sättet som pedagogen agerar på smittar av sig på barnen. Barnen gör inte som pedagogen säger utan som hen gör saker.

Pedagogiska samtalsämnen

Som tidigare nämnts framkom i rapporten från Skolverket (2016) att pedagogens förhållningssätt inte alltid är så gynnande för barns språkutveckling utan rapporten pekar på stora brister, som visar på att konversationen vid matbordet oftast handlar om just uppmaningar och samtal om vad som har hänt under dagen. Pedagogerna brukar uppmuntra barnen att smaka lite av varje, och aktivt återkoppla samtalet till att handla om vad barnen gjort tidigare under dagen. Sammanställningen av intervjuerna tyder på att så nog är fallet ute i verksamheterna. Intresseväckande är dock att Granberg till skillnad mot Skolinspektionen nämner att samtalet runt bordet ska handla om att lära barnen att be om att få maten skickad till sig, och även att måltiden ska innebära en möjlighet för pedagogen att sammanfatta och sätta ord på de händelserna som har ägt rum under förmiddagen (1999, s. 53).

Häpnadsväckande är att man i Skolinspektionens rapport från 2016 kan läsa att i en fjärdedel av fyrtio granskade förskolor stimulerar pedagogerna inte barnens förmågor att lära sig det sociala samspelet. Pedagogerna varken utnyttjar eller tillvaratar de möjligheter som uppstår till att sporra barnens nyfikenhet genom att aktivt talas vid, eller lyssna på barnens frågeställningar. Vygotskij hade erfarenhet av hur man handskades med barn med funktionsvariationer, och hans tillvägagångssätt var att han vände sig till och samtalade direkt med barnet (2010, s. 29). Detta tillsammans med vetskapen om det sociala sammanhangets betydelse för inläring tyder på hur stor relevans just samtalen med barnen har vid måltiderna, av den anledningen att samtalet bidrar till att barnen blir avledda från att fokusera så mycket på själva intagandet av maten.

Eftersom Dewey, Fröbel och Vygotskij utgör teoretisk grund för studien önskar vi klargöra att användandet av dessa tre teoretiker hjälpt oss att analysera studien. Frøbels grund filosofi om småbarnsinstitutionerna blev grunden till folkbildning (Granberg 1998, s. 170). Han var vår grundare till dagens förskola och han är fortfarande aktuell. Frøbels teorier var att barnen skulle vara delaktiga i förskolans rutiner där även måltiden ingår (1998, s. 153). Deweys teori utgår som vi tidigare förklarat från barnets tankar och behov. I teoridelen nämndes att undervisningssättet ställer krav på pedagogen, som bör sätta i system att prova olika metoder för att kunna komma underfund med vilken undervisning som fungerar bäst i barngruppen. Detta innebär att Deweys teorier blir brukbara inom måltidspedagogiken, av den anledningen att pedagogen har ett ansvar att ständigt utveckla och förbättra sitt förhållningssätt utifrån varje barn för att främja lärprocessen. (1948, s. 21-22). Deweys teorier innebär att pedagogen måste utveckla och eventuellt förändra sitt förhållningssätt efter varje enskild individ för att på så sätt se till så att varje barn utvecklar sitt lärande (1948, s. 21-22).

Diskussion

Under detta kapitel kommer vi att diskutera våra metodval, och även beskriva resultatet av vår studies övergripande syfte, att undersöka pedagogers förhållningssätt till barn med ätovilja vid måltider. Avslutningsvis tar vi upp förslag på vidare forskning inom ämnet.

Metoddiskussion

En kvalitativ metod var relevant för vår studie eftersom syftet var att ta reda på om pedagogens förhållningssätt påverkar barn med ätovilja vid den pedagogiska måltiden.

Valet att använda oss av deltagande observationer på våra respektive förskolor då vi arbetade i våra verksamheter kändes som ett naturligt val, eftersom barnen är trygga med oss som pedagoger. Samtidigt är vi medvetna om att vi förmodligen fått ett annat resultat om vi utfört observationerna på en annan förskola, där barnen inte känner oss sedan tidigare. Vi valde att utföra tio observationer var, i samband med måltiderna under en period på två månader.

Sedan valde vi ut dem som vi tyckte var mest relevanta för vår studie, nämligen att lägga fokus på barn som uppvisade ätovilja. Vi anser att detta var ett bra tillvägagångssätt för att få syn på hur pedagoger bemöter barnen samt hur de hanterar ätovilja som kan uppkomma periodvis i ett barns liv. Dock valde vi att endast ha med ett fåtal observationer i denna studie, vi kunde valt att lägga till några fler men gjorde ett urval utifrån gemensamma diskussioner.

Valet att intervjua tre pedagoger var, berodde på att vi upptäckte att vi fick in ett tillräckligt brett empiriskt material. Vi utgick från ett färdigt frågeformulär. Detta berodde på att vi valde att göra intervjuerna var för sig och hade som ambition att lyfta vissa frågor för att komma fram till vårt slutresultat. Vi kunde ha fört en dialog istället men var rädda för att vi i så fall hade råkat vinkla samtalet till vår fördel. Valet att namnge studierna studie 3 och studie 4 var för att studera om svarsresultaten från våra olika rektorsområden skilde sig åt. Siffervalet 3 och 4 gjordes för att förtydliga och underlätta för läsaren så att inte resultatet från barnobservationerna förväxlas med intervjuerna. Vi hade istället kunnat sammanfatta studie 3 och studie 4 till en gemensam studie eftersom inga markanta skillnader visats.

Resultatdiskussion

Vår diskussion utgår från våra två frågeställningar samt studiens syfte pedagogers förhållningssätt till barn med ätovilja.

- Vad gör pedagoger för att underlätta vid ätovilja?
- Vilken syn har pedagoger på den pedagogiska måltiden?

Studiens resultat visar då vi analyserat intervjuerna på att de erfarenheter och upplevelser som pedagogerna har med sig i sitt bagage påverkar hur de hanterar olika situationer som uppstår vid matsituationerna. Resultatet av vår empiri visar att inte alla pedagoger har en befäst kunskap om vad det innebär att måltiden är pedagogisk. Det är anmärkningsvärt att en så viktig fråga som pedagogisk måltid inte tas på allvar och lyfts fram, då det handlar om barnens välmående vilket går in under omsorg. Överlag saknas positiva diskussioner om måltidssituationerna ute på förskolorna. Detta kan bero på den faktor att förskolan får stå till svars för många andra frågor som prioriteras framför måltidsdiskussioner. Vår studie visar även att det inte finns någon direkt forskning om hur pedagogers förhållningssätt kan påverka barnens aptit. Men i våra barnobservationer kan man tydligt se vilken skillnad det blir för barnet då olika pedagoger inte har samma förhållningssätt, vilket inte underlättar för barn med ätovilja. Resultatet kan även tolkas som att en förkunskap om barns beteende vid måltiderna leder till införandet av ett annat pedagogiskt förhållningssätt. Även i intervjuerna framkommer olika pedagogiska förhållningssätt exempelvis att vissa barn får lov och andra barn tillåts inte lägga upp sin egen mat på tallriken.

Vår gemensamma förhoppning framöver är att när man reviderar läroplan för förskolan även tar upp vilken stor vikt och betydelse måltiderna har för barnen i verksamheten. Önskan är att det även skrivs in som ett mål i kommande styrdokument. Vi gjorde en förfrågan till Skolverket eftersom de reviderar läroplan för förskolan om varför de inte har med direktiv om hur en pedagogisk måltid bör vara. Det framgick av svaret att det finns många tillfällen under en dag på förskolan när en pedagog kan lyfta stunden till något mer än bara en aktivitet. Men eftersom läroplanen är en förordningstext och har ett begränsat textutrymme kommer våra synpunkter och tankar att lämnas till en arbetsgrupp som utformar stödmaterial. Vi anser att måltiden endast kan räknas som pedagogisk om den utförs med fokus inställt på att det inte är en återkommande rutinsituation i verksamheten. Att pedagogerna ser måltiderna i förskolan som ett undervisningstillfälle och ger barnen möjlighet till delaktighet. Under måltiden kan pedagogen ge varje barn tillräckligt med uppmärksamhet.

Det är den stund på dagen som oftast ger tid för eftertanke och samtal både mellan pedagogen och barnen och barnen sinsemellan. Det handlar om omsorg om barnen, att de ska få alla sina behov tillgodosedda.

Måltidssituationerna i förskolan är beroende av pedagogernas vilja och medvetenhet till att vilja genomföra ett ändrat förhållningssätt och arbetssätt så att det blir mer positivt för barnen. Måltiderna ska upplevas som trevliga för barnen och pedagogerna ska vara goda förebilder. Vi menar att en god pedagogisk förebild har en positiv inställning till måltiderna på förskolan. Vår studie visar att pedagogerna vid måltidssituationerna försöker göra barnen delaktiga i samtalet vilket kan underlätta för barn med ätovilja, detta sker genom användandet av olika uppmaningsord. Skolverkets rapport pekar ut brister som visade på att förhållningssättet hos pedagogen påverkar barnets språkutveckling (2016). Ur vår empiri framgår ett citat från en intervju i Studie 3 som visar att pedagogen är eftertänksam och använder sin kunskap till att få igång olika samtalsämnen mellan barnen.

”Att de är nöjda och belåtna och att man får barnen att prata om olika saker, att kunna se alla barnen och även ofta kan man få in lite olika bitar man kanske pratar om det som de är intresserade utav. Eller samtalar om de ska göra någonting trevligt efter dagens slut på förskolan eller vad de har gjort tidigare under dagen”.

Citatet enligt ovan tyder på att många olika samtalsämnen avhandlas under måltiden. Granberg stod fast vid att diskussioner kring bordet ska innehålla uppmaningar vilket gynnar språkutvecklingen (1999, s. 53) Vi håller med om det för genom att samtala med barnen under måltiden får man de barn som har ätovilja att lägga mindre vikt vid själva ätandet. Vi anser även att dialogen är central eftersom den rätt utförd skapar en trygghet. Det är värt att notera att i vårt resultat framgår det i intervjuerna i studie 4 att pedagogerna är överens om att måltiden handlar om att de ska kunna sitta i en miljö som är harmonisk och samtidigt skapar utrymme för dialoger med barnen om den mat som erbjuds. Det har framkommit genom intervjuerna att ett önskemål ute i verksamheten är att det ska avsättas mer tid och utrymme för diskussioner i arbetslaget om hur viktig den pedagogiska måltiden är för våra barn, samt vad en pedagogisk måltid innebär. Diskussioner kring måltiden startas oftast endast i arbetslaget om det har uppkommit något av vikt, som till exempel allergier eller barn med ätovilja.

Yrkesrelevans

Vår studie har bidragit till att diskussioner startats i våra arbetslag om vilken syn de har på pedagogens förhållningssätt till barn med ätovilja. Vidare har våra två frågeställningar som behandlas i studien lyfts till våra förskolechefer som kommer att se till så tid avsätts för diskussioner vid våra gemensamma personalmöten då alla enhetens förskolor deltar. Vi vill även framhålla att vår studie är yrkesrelevant i ett vidare perspektiv för att skapa en bättre förståelse för vad en pedagogisk måltid innebär. Studien poängterar vikten av pedagogers förhållningssätt gentemot barnen i verksamheterna.

Vidare forskning

Vårt förslag på vidare forskning inom vårt valda område är att utröna mer inom barnens möjligheter till delaktighet vid tillagningen av måltiden, och vilka effekter det har för barn med ätovilja. Är det så att de barn som befinner sig i ätovilja gynnas av att vara mer delaktiga i planerandet av måltiderna på förskolan? Det skulle vara ett intressant ämne att studera, för att erhålla mer kunskap om. Ett annat intressant ämne hade varit det pedagogiska samtalet vid måltiderna, är det alltid så givande för barnen?

Referenslista

Alvehus, Johan (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Bozarslan, Aycan (2010). *Möte med mångfald: förskolan som arena för integration*. 2. uppl. Stockholm: Liber

Corsaro, William A. (2015). *The sociology of childhood*. Fourth edition. Los Angeles: SAGE

Dewey, John (1948). *Demokrati och uppfostran*. Stockholm: Natur och kultur

Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Liber

Doverborg, Elisabet, Pramling, Niklas & Pramling Samuelsson, Ingrid (2013). *Att undervisa barn i förskolan*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Eidevald, Christian (2011). *"Anna bråkar!": att göra jämställdhet i förskolan*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Fennefoss, Anne Tove & Jansen, Kirsten E. (2009). *Småbarnspedagogik och praktikberättelser: pedagogisk dokumentation i förskolan*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Granberg, Ann (1999). *Småbarnsmetodik: omsorg, lek och ramsor*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Granberg, Ann (1998). *Förskoleboken*. 1. uppl. Stockholm: Bonnier utbildning

Hillén, Sandra, Johansson, Barbro & Karlsson, MariAnne (2013). *Att involvera barn i forskning och utveckling*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Läroplan för förskolan Lpfö98 [Ny, rev. utg.] (2016). Stockholm: Skolverket

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2014). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. 2. uppl. Stockholm: Liber

Roos, Carina (2014). Att berätta om sina barn-att göra en minietnografisk studie I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Sepp, Hanna (2013). *Måltidspedagogik: mat- och måltidskunskap i förskolan*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

- Smidt, Sandra (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. 1. uppl. Lund:
- Svedberg, Lars & Zaar, Monica (red.) (1998). *Boken om pedagogerna*. 4., [rev. och utök.] uppl. Stockholm: Liber
- Thornberg, Robert & Johansson, Eva (red.) (2014). *Värdepedagogik: etik och demokrati i förskola och skola*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Vygotskij, Lev Semenovič, *Fantasi och kreativitet i barndomen*, Daidalos, Göteborg, 1995
- Fock, Magnus (2010). *Förskolans pionjärer*. www.lararnashistoria.se [2017-10-07]
- Karlsson, Filippa (2016) *Ätovilja men inte matvägran*.
<http://www.akademiska.se/Verksamheter/Folke-Bernadotte-regionhabilitering/Utredning-och-behandling/Matlaget/Varfor-ater-inte-mitt-barn/> [2018-10-21]
- Larsen, Christian Stenbak (2007). *Måltidspædagogik mellem ernæring og sanselighed*
[https://www.ucviden.dk/portal/da/persons/christian-stenbak-larsen\(Odd71a06-a7ec-4854-8333-f08754d9ea30\)/publications.html](https://www.ucviden.dk/portal/da/persons/christian-stenbak-larsen(Odd71a06-a7ec-4854-8333-f08754d9ea30)/publications.html)
[2017-10-07]
- Livsmedelsverket (2016) *Bra måltider i förskolan*.
<https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/matvanor-halsa-miljo/maltider-var-d-skola-omsorg/forskola/bra-maltider-i-forskolan.pdf> [2018-01-23]
- Skolinspektionen (2016) *Förskolans pedagogiska uppdrag-Om undervisning, lärande och förskollärarens ansvar*.
<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/forskolan-ped-uppdrag/rapport-forskolans-pedagogiska-uppdrag.pdf>
[2017-10-17]
- Wikipedia (2017) *Pedagogik*.
<https://sv.wikipedia.org/wiki/Pedagogik> [2018-01-22]
- Tidskrift**
- Olsson Cecilia & Waling Maria (2017) *Låt skolmåltiden bli mer än bara mat*. Lärarnas tidning, årgång 28 nummer 12
- Persson Osowski, Christine & Mattsson Sydner, Ylva (2017) *Hur ser en önskemåltid ut för barn och vuxna och hur äter vi?* Forskning och framsteg, nr 9 2017

Bilaga 1

Intervjufrågor till verksamma förskollärare

- Hur hanterar du barn som uppvisar behov av bristande aptit?
- Får barnen själva lov att ta upp sin egen mat?
- Anser du att barnen måste smaka all mat? Eller exempelvis äta lite mer av potatisen innan de får lov att ta fler köttbullar?
- Tror du att dina egna erfarenheter spelar roll för hur du hanterar barn som har en ovilja att äta?
- Diskuterar ni ofta i ert arbetslag vad ni anser är en pedagogisk måltid?
- Hur är normen på er förskola?
- Vad betyder det för dig att måltiden är pedagogisk?
- På vilket sätt tror du att du som person, och ditt synsätt påverkar förskolans pedagogiska måltid?
- Vad tror du att en ätovilja hos barnet beror på?
- Hur går du tillväga för att stödja oroliga vårdnadshavare och barnet?
- Äter du alltid tillsammans med barnen?
- Anser du att du är en god förebild för barnen vid måltiderna? På vilket sätt?
- Hur ser du på pedagoger som äter annan medhavd, mat samtidigt som barnen serveras dagens lunch?
- Berömmar du de barnen lite extra som äter bra?
(Vi menar hur pedagogens förhållningssätt påverkar barnen?)
- Tror du att följande påstående stämmer?
”Men barnen går långa dagar”. De måste få i sig någonting?
- Har du med din yrkeserfarenhet upplevt någon händelse vid måltiderna i förskolan där du anser att pedagogen hanterade situationen fel?

Bilaga 2

MALMÖ HÖGSKOLA

Lärande och samhälle
Barn–unga–samhälle

Datum
1/8-2017

Samtycke till barns medverkan i studentprojekt

På förskolläraryr utbildningen vid Malmö högskola skriver studenterna ett examensarbete på sjätte terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö högskolas databas MUEP (<http://dspace.mah.se/handle/2043/599>).

Mitt namn är Anna Lindell Bolin jag är student på förskolläraryr utbildningen och läser just nu termin 6. Jag kommer att ta min förskolläraryr examen vårterminen 2018.

Just nu genomför jag mitt examensarbete, och jag kommer att göra en studie som handlar om måltiderna i förskolan. Jag kommer att observera barnen och deras samspel med pedagogerna, men främst inriktar sig studien på pedagogens förhållningssätt under måltiderna på förskolan. Syftet med denna studie baserar sig på ett intresse för den pedagogiska måltiden i förskolan. Är den som jag tror inte alltid är så pedagogisk? Stämmer min intuition att pedagoger istället för att stödja de barn som befinner sig i ätovilja istället för att uppmuntras att äta och smaka som alternativ blir hämmade på grund av fel pedagogiska direktiv. Detta är frågeställningar som jag vill ta reda på i min studie. Jag kommer att använda mig av intervjuer, ljudupptagning, fältanteckningar samt deltagande observationer. Det insamlade materialet kommer endast att användas av mig och min kurskamrat Agneta Bülow.

Enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer har:

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

- Varje deltagare har rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- De deltagande barnen kommer att tillfrågas inför materialinsamlingen och har möjlighet att avböja medverkan i studien.
- Deltagarna kommer att oidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Studentens namn: Anna Lindell Bolin

.....

Studentens underskrift

Kontaktuppgifter:

Telefonnummer

E-mailadress

Ansvarig lärare/handledare:

Morten Timmermann Korsgaard

Kontaktuppgifter Malmö högskola: morten.korsgaard@mah.se

040-665 70 00

Barn

Förskola

Vid gemensam vårdnad måste båda vårdnadshavare underteckna blanketten.

Datum

Vårdnadshavare 1

Vårdnadshavare 2

.....

.....

Bilaga 3

MALMÖ HÖGSKOLA

Lärande och samhälle
Barn-unga-samhälle

Datum
1/9 -2017

Samtycke till barns medverkan i studentprojekt

På förskolläraryr utbildningen vid Malmö högskola skriver studenterna ett examensarbete på sjätte terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö högskolas databas MUEP (<http://dspace.mah.se/handle/2043/599>).

Mitt namn är Agneta Bülow, jag är student på förskolläraryr utbildningen och läser just nu termin 6. Jag kommer att ta min förskolläraryr examen vårterminen 2018.

Just nu genomför jag mitt examensarbete, och jag kommer att göra en studie som handlar om måltiderna i förskolan. Jag kommer att observera barnen och deras samspel med pedagogerna, men främst inriktar sig studien på pedagogens förhållningssätt under måltiderna på förskolan. Syftet med denna studie baserar sig på ett intresse för den pedagogiska måltiden i förskolan. Är den som jag tror inte alltid är så pedagogisk? Stämmer min intuition att pedagoger istället för att stödja de barn som befinner sig i ätovilja istället för att uppmuntras att äta och smaka som alternativ blir hämmade på grund av fel pedagogiska direktiv. Detta är frågeställningar som jag vill ta reda på i min studie. Jag kommer att använda mig av intervjuer, ljudupptagning, fältanteckningar samt deltagande observationer. Det insamlade materialet kommer endast att användas av mig och min kurskamrat Anna Lindell Bolin.

Enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer har:

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

- Varje deltagare har rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- De deltagande barnen kommer att tillfrågas inför materialinsamlingen och har möjlighet att avböja medverkan i studien.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Studentens namn: Agneta Bülow

.....
Studentens underskrift
Kontaktuppgifter:
Telefonnummer
E-mailadress

Ansvarig lärare/handledare:
Morten Timmermann Korsgaard
Kontaktuppgifter Malmö högskola: morten.korsgaard@mah.se

040-665 70 00

Barn

Förskola

Vid gemensam vårdnad måste båda vårdnadshavare underteckna blanketten.

Datum

Vårdnadshavare 1

Vårdnadshavare 2

.....

.....